

"א גליציאנער שטיקל תורה"

בו יבואו עניינים שונים על סדר פרשיות התורה

בהגוני גדולי הדורות מאורי גאליציה

כולם אהובים כולם ברורים

להרש ולהעמיק בדת נפש משיבת מתן נחליאל

פרשת וישב || גיליון רכ"ג

מה בצע כי נהרוג את אחינו וכיסינו את דמו.

באמרי בינה [בפרשתנו] בשם הגאון רבי ליב אבד"ק קראקא¹, דאיתא בגמרא [עיין מדרש תנחומא בפרשתנו], - אין מקבלין תנחומין על החי, וגם איתא [שבת ל':] דהשכינה אין שורה מתוך עצבות, עיין שם. לכך לא גילתה השכינה ליעקב שמכרו את יוסף, משום שאין השכינה שורה מתוך עצבות, אבל אי הרגו את יוסף, ואז היה מקבל תנחומין, והיתה השכינה שורה על יעקב, והיתה השכינה מגלה לו שאחיו הרגוהו. והכי פירושו, - מה בצע כי נהרוג את אחינו, הלא אנו רוצים לכסות את דמו להעלים מאבינו, ואם נהרוג אותו תגלה לו השכינה, עיין שם. [מהשמטות שנדפסו במהדורת ראשונה בסוה"ס, ומהמדו"ב בסוף הד"ת לספר בראשית]. ספר פנינים יקרים עה"ת לגאה"ג רבי שמעון בצלאל ניימאן מטארנא - קראקא [היו"ל מחדש ברוב פאר והדר ע"י מכון זכרון משה בראשות ידידינו הג"ר צבי בריננער שליט"א]

מה בצע כי נהרוג את אחינו וכיסינו את דמו.

נראה לי על פי שפירשו המפרשים², שהשבים לא חטאו בדבר מכירת יוסף, כי 'הבא להרגך הקדם להרגו' [ברכות נ"ח.], ויוסף שהוציא עליהם דיבה הוי כבא להרגם³, ולזאת הותר להם להרגו, ואף על פי שליכא בזה איסור אחר רק לא תעשה לבד, מכל מקום למיגדר מילתא מותר, כדאיתא [יבמות צ':] היה רוכב בשבת וכו' סוקלין אותו, ואף על פי דלית ביה אלא משום שבות בלבד, מכל מקום למגדר מילתא סוקלים, וזה אמר יהודא מה בצע כו' וכיסינו את דמו, רוצה לומר דבזה ליכא הטעם משום למגדר מילתא, כי עיקר הטעם למגדר מילתא אינו אלא כדי שיראו העולם וישמעו ויראו, ועל כן צריך להיות הסקילה בפרסום ובקהל עם, אבל זה לא יכול להיות בפירסום משום אבינו, וליכא טעם משום מגדר מילתא ואסור להרגו, וק"ל⁴.

ספר מרגניתא דר"ב עה"ת לגאה"ג רבי ברוך פרענקיל תאומים אב"ד וישניצא ולייפניק ובעל 'ברוך טעם'

מה בצע כי נהרוג את אחינו וכיסינו את דמו.

נראה לפרש על דרך [ש] אמרו ז"ל [סנהדרין ל"ז]. - מיום שפתחה הארץ לקבל דמו של הבל שוב לא פתחה כו', והא חזינן דפתחה כו', אלא לרעה פתחה לטובה לא פתחה, ויען כי ידע יהודא שלא תפתח הארץ את פיה לבלוע דמו של יוסף לטובתם שלא יודע הדבר, ואם כן יהיו האחים מוכרחים לכסות את דמו בעצמם, לכן אמר מה בצע כי נהרוג אותו, הלא וכיסינו בעצמנו את דמו והבן⁵.

¹ הערת המהדירים - ראה אודותיו ב'כלילת יופי' [דעמביצער - קראקא תרמ"ח] ח"א דף ע"ח. - פ"ב: שם מבואר שהוא היה בנו של הגאה"ק רבי זכריה מענדל קלויזנער מקראקא, "והיה נקרא ר' לייב ר' פישלס [להבדיל מרבי לייב פישלס בן הגאון רבי מאיר פישלס - בומסלא תלמיד הנודע ביהודא שחי הרבה שנים אחריו בפראג] על שם חותנו הרב הגאון מו"ה פישל ז"ל מלבוב, והיה רבי לייב בתחילה אב"ד ור"מ בק"ק ווינא ובק"ק פרעמיסלא, ואחר כך נתקבל לאב"ד ולר"מ פה קראקא אחרי פטירת רבינו הגדול ר' העשל לובלין זצ"ל שהיה אב"ד ור"מ פה ונפטר כ' תשרי תכ"ד לפ"ק, ובשנת תכ"ה כבר ישב הג"מ אריה לייב על כסאו פה כנזכר בפנקס הקהל המונח תחת ידי... ובשנת תכ"ו הדפיס פה קראקא ספרו תקוני תשובה, ומובא בספר דעת חכמה פ' כ"א משער התשובה... ונפטר הגאון ר' ליב ז"ל ביום ט"ו אייר תל"א לפ"ק".

² הע' המהדירים [מכון זכרון אהרון] - עיין תולדות יצחק ל"ז, כ"ח.

³ אולי הכוונה במה שהוציא עליהם דיבה שעוברים על ז' מצות בני נח, ובן נח אזהרתו זו היא מיתתו וכו' כמבואר בסנהדרין, וממילא יכול להיות דזה הפשט שנחשב כבא להרגם, כנלענ"ד ודו"ק.

⁴ הע' המהדירים [מכון זכרון אהרון] - בדבר זה כיון רבינו הגאון לדברי הגאון ישועות יעקב בפסוק ויפן כה וכה ע"ש וק"ל.

⁵ ולכאורה צריך עיון דהרי ממקום שבאת, דאם היתה האדמה פותחת את פיה לבלוע דמו של יוסף, הרי יהא מוכח מזה שרעה עשו במה ששפכו את דמו כי לרעה פותחת האדמה את פיה, ורק אם היה יודע בודאי שלא תפתח האדמה את פיה, אות וסימן הוא שלטובה הוא, ואז שפיר יכלו להרגו, ואם כן רק אם וכיסינו את דמו יש בצע בלהרגו, וצ"ב.

עוד יש לציין את דברי התוספות במסכת סנהדרין שם, בד"ה מיום שפתחה, שכתבו שכל דמים נבלעים בארץ אלא שרישומן ניכר, ושל הבל אין רישומו ניכר כלל. וכן בד"ה לטובה לא פתחה, שהקשו דהרי כתיב תבלעמו ארץ, שנבלעו המצרים בארץ בקריעת ים

מה בצע כי נהרוג את אחינו וכיסינו את דמו.

ומפרש בתרגום – מה ממון, [ויבואר] על פי המובא בספר בינה לעיתים דרוש נ"ג מדברי הראשונים ז"ל, כי יהרוג אחד את חברו לאחד מג' סיבות, אם מפני התועלת לקחת ממון הנרצח, ואם בשביל נקמה, ואם בשביל כבוד שיצא שמו כי גדול כחו וכי יכול יעו"ש.

וכל אלו הג' טעמים לא היו שייכים כאן, שלא היתה להם הנאת ממון, ונקמת אויב לרצח לא שייך באיש נגד אחיו, ותועלת הכבוד לא היתה, אחרי שהיו מוכרחים להסתיר הדבר [כת"י חדשים].⁶

ספר מרגניתא דר"ב עה"ת [הנדמ"ח ע"י מכון זכרון אהרן הע"י] לגאה"ג רבי ברוך פרענקיל תאומים אב"ד וישניצא ולייפניק ובעל 'ברוך טעם'⁷

מה בצע כי נהרוג את אחינו וכיסינו את דמו.

וראיתי לרמז ענין זה דכל חייבי מיתות בית דין אינו לנקמה בעושי רעה רק למען שהנשארים ישמעו ויראו ולכן הומתו לעיני כל רואים, למען יוסרו מדברי יהודא שאמר לאחיו בהצלת יוסף מה בצע כי נהרוג את אחינו וכיסינו את דמו, דהנה בודאי גם הסכמת שאר האחים שהסכימו להרוג היה עשייה זו ישרה בעיניהם מצד שהיה יוסף חייב מיתה לפי דעתם ואולם יהודא נשיא אחיו לא היה ישר בעיניו חיוב מיתתו, אמנם ירא להגיד לאחיו דעתו זאת בפירוש פן לא ישמעו לו, ובפרט כי המה היו רוב נגדו ואחרי רבים להטות, לכן נתן עצות בנפשו לנחותם באורח מישור ואמר להם אף לפי דעתכם שהוא חייב מיתה בכל זאת חלילה לכם לשלוח יד בנפשו למען תקחו נקמתכם ממנו, הלא אחיכם ובשרכם הוא, ובודאי כל כוונתכם אינו רק להרוג אותו כדין כל חייבי מיתות למען יוסרו הרואים ולא יזידון עוד, ולכוונה זו היה מקום באם הרגתם אותו בפרהסיא לעיני כל רואים, אבל מה בצע כי נהרוג את אחינו וכיסינו את דמו דנכסה את דמו להרוג אותו בצינעה ובהריגה זו לא יוסרו הרואים ולא יצא לנו שום דבר משפיכת דמו רק מיתתו בלבד ומה בצע לנו בהריגת אחינו.

גם רש"י ז"ל הציץ על כוונה זו ורמזה לנו בלשונו הזהב שכתב בפירושו על התורה על וכיסינו את דמו – ונעלים את מיתתו, וקרוב הדבר מאוד דרש"י כיון אל מה שכתבתי.⁸

ספר נודע ביהודא על התורה מנכדו גאה"ג רבי אלעזר לנדא אב"ד בראד בספרו יד המלך פט"ו מהל' סנהדרין ה"ב

מה בצע כי נהרוג את אחינו וכיסינו את דמו.

במדרש פליאה איתא בצע לשון ביצוע, כשישבו לאכול לחם וברכו המוציא, אמר יהודא לאחיו, 'המוציא אתם מברכים ואת יוסף אתם מבקשים להרוג', עכ"ל, וצריך עיון מה שייך ברכת המוציא להריגת יוסף.

והסביר זאת דודיד הגאון האדמו"ר וה"ק מה"ר ברוך פרנקל זצ"ל בעל מחבר ספר ברוך טעם, דבגמרא ברכות יש פלוגתא אם המוציא לשעבר משמע או להבא, ובערכין [דף ט"ו]. מבוארת פלוגתא אם סיפר לשון הרע אם יש לו תקנה על ידי עסק התורה כדכתיב מרפא לשון עץ חיים או אם סיפר אין לו תקנה שכבר כרתו דוד המלך בספר תהילים, ורק אם לא סיפר יש לו תקנה על ידי התורה הקדוש יע"ש.

והנה יוסף דיבר על אחיו לשון הרע ולכן דנוהו למיתה, ואמר להם יהודא כשברכו המוציא ברמז, הרי המוציא לשעבר משמע, והנה לעיל מזה מבואר [שם] דכתיב זאת תהיה תורת המצורע ובזוהר גם כן מבואר שזהו מוציא – רע, כלומר על ידי התורה מתכפרת גם החטא של המוציא לשעבר, ש[יוסף הרי] לומד תורה מפיו יעקב כדפירשו חז"ל, משמע נתכפר לו החטא של לשון הרע, והם סברו שאם סיפר אין לו תקנה ולא יכול לכפר על ידי תורתו שמוציא מפיו, אלא היא תקנה שלא יחטא יותר ולא דייקין תותר המצורע דתורה מכפרת על מוציא לשעבר רע בפיו ולא מוציא להבא רע, כלומר שלא יוציא להבא רע, ודו"ק.

וזקיני הרב הגאון הקדוש מוהר"ר יוסף הכהן הולנדר זי"ע אבד"ק אמסאנא פירש כעין חומר, שיתכן שבצע יהיה מובנו וענינו כסף ובכל זאת יש כאן לימוד זכות על יהודא, שהנה כתבו בשם הבעל שם טוב הקדוש זי"ע ועכ"א שאפשר לעשות פדיון נפש על ידי ק"ס פרוטות וכדומה כידוע, ובצ"ע בגימטרי אבק"ס כלומר, - מה יהיה אם נשתמש בכסף לעשות בק"ס פרוטות את הפדיון נפש לפדות אותו מהריגה שהוא נתחייב בה לשמים, הרי יותר טוב לעשות זאת, והדגיש – את אחינו – כי סוף סוף אחינו בשרנו הוא, והדגיש פעם שנית, וידינו אל תהיה בו – כי אחינו בשרינו הוא, כלומר יש לנו לנהוג כלפיו במדת רחמים ונפדנו בק"ס פרוטות וכדומה כידוע.

סוף, ותירצו דטובת המצריים אינה קרויה טובה, והנה לפי דבריהם אלו היה לכאורה אפשר ליישב הערתנו על הגהמ"ח ז"ל, דידע יהודא דממה נפשך לא תפתח האדמה את פיה, דאם ליוסף אינה לטובה, לפי שדינו ליהרג, הוי לטובה לשבטים שקיימו בו את הדין, וגם אם לשבטים אינה לטובה שהרגוהו שלא כדין, הוי עדיין טובה ליוסף שייבלע באדמה, ולטובה הרי אינה פותחת יותר את פיה, ולכן ידע יהודא שלא תפתח האדמה, ודו"ק.

⁶ ובתוספת המתקה, שבקרא מפורש כי נהרוג את 'אחינו' ובזה אין ענין נקמה באחים, שהרי קראו 'אחינו', ותועלת הכבוד כי אמר 'וכיסינו את דמו' ובהסתר הדבר אין תועלת כבוד, ולכן תרגם התרגום 'בצע' – ממון, להורות שתועלת שלישית זו גם אינה כאן. ודו"ק.

⁷ הובא גם כן ב'ילקוט הדרוש' לגה"צ רבי אליעזר ליפא וייסבלום בשם 'מנחה בלולה'.

⁸ הערת המלקטים – כוונתו דהמובן הפשוט של 'וכיסינו את דמו' היינו שיקברוהו [עיין שו"ת משכנות הרועים לבוב תרכ"ה סימן (י"ז*)] וכן פירש הרמב"ן כאן, ורש"י נטה מהפירוש הפשוט [וכן פירש גם באונקלוס ועיין רמב"ן כאן] ומזה יש להעיר על מה שכתב בספר לחם ושמלה יורה דעה סימן כ"ח סעיף ב' שלכן מברכים 'על כיסוי דם בעפר', דכיסוי דם לחוד יכול להיות מובנו העלמת הדם כמו וכיסינו את דמו ולכן מוסיפים לומר 'בעפר', עי"ש, ולהנ"ל גם וכיסינו את דמו אין פירושו העלמה אלא בדרך דרש.

(*הערת עורך הגליון – טעות סופר היא ככה"נ והכוונה היא לסימן ל"ו ושם כתב – "והנה מראש צורים נראה לכאורה דאין חיבו לקבור מתים רק פ"א וזכר לדבר איכא מה דקי"ל לענין כיסוי – כסוה ונתגלה ע"י הרוח פטור שוב מלכסות וכמו כן לענין קבורה, ויומתק הדבר יותר עפמ"ש במדרש איכה א' כתיב אשר יצוד חיה ועוף וכו' וכאן שפכו דמים כמים ואין קובר, הרי דמדמה קבורה, לכיסוי, וכן בקרא נאמר פרשת וישב 'וכיסינו את דמו' הרי דקבורה מכונה בשם כיסוי, עכ"ל שם [שו"ת משכנות הרועים לגאה"ג רבי יחיאל מיכל היבנער אב"ד ניזנאב].

ובצ"ע בגימטריא? כמו שאומר בתפלת ערב יום הכיפורים – יש מי שפוגע בגופו ויש מי שפוגע בממונו שהממון פודה את גופו. ספר מהרש"ם הכהן עה"ת לגאה"ג רבי שמואל מאיר האללענדער אב"ד אמסאנא

מה בצע כי נהרוג את אחינו וכיסינו את דמו.

במדרש רבה [ויגש] – אמר ליה יהודא ליוסף, בשבועה שבשקר אתה דן אותנו, אמר ליה יוסף ליהודא, שקר לשקרא, בחינם אתם מכרתם את אחיכם את יוסף, והמדרש הזה צווח ואומר דרשוני והוא משולל הבנה, ועיין בספר לב אריה, ואף אני אענה את חלקי.

דהנה איתא בספר כלי יקר על פסוק מה בצע כי נהרוג את אחינו וכו' – בכל מקום שנזכר במקרא לשון בצע מדבר בהנאת ממון, וכאן מהיכא תיתי שיהיה להם הנאת ממון בדבר ההריגה, על כן נראה ליישב כי עיקר הקנאה היתה על הבכורה, כי הרגישו האחים בכתונת הפסים שיתן לו הבכורה כמבואר למעלה, לפי שמשפט הבכור ליקח פי שנים, על כן הלכו לרעות צאן אביהם בשכם מקום מוכן לפורענויות וסכנה מפני האומות אשר סביבות שכם כו' - ע"ש, וזה [פירוש] סיום דברי המחבר הנ"ל, - ויאמר יהודה מה בצע של ממון יהיה לנו כי נהרוג את אחינו וכיסינו את דמו, בשלמא אם היה רשות לפרסם הדבר היה כאן בצע ממון, כי מאחר שנלקחה הבכורה מראובן, אם כן ראובן בכור נסתלק ויוסף מת, אם כן יחזור חלק של הבכור לכל האחים בשוה, אבל עכשיו שמחמת צערו של אבא אין לנו רשות לפרסם הדבר וכל הימים יהיה בספק שמא יוסף חי ונאבד או לארץ רחוקה נמכר, אם כן אפילו לאחר מות אבינו יהיה חלקו מונח בבית דין עד שיוודע מה היה לו ועלינו להביא ראיה שנהרג מפני שכבר אמרנו בפני אבינו שלא נהרג, ואם כן אין כאן בצע ממון, לכו ונמכרנו לישמעאלים וידינו אל תהי בו, ואז יהיה לנו בצע ממון כי שם יהיה עבד עולם ואם כן מה שקנה עבד קנה רבו, ובודאי אבינו יעבור נחלתו מכל וכל, כי מה הנאה יהיה לו אם ינחילנו ויבוא רבו ויקח את הכל.

והשתא לפי זה מבואר המדרש הנ"ל, דכבר הקדמנו לעיל דגנבת נכרי מותר משום דליכא חילול השם, אם כן, כך אמר יהודא ליוסף, - בשבועה שבשקר אתה דן אותנו מחמת גנבת הגביע דאנן מחזיקין אותנו אף קודם מתן תורה דינינו כדין ישראל, ואם כן היו כדין ישראל שגנב מנכרי ומותר, והשיב לו יוסף, שקר לשקרא, אם אתם מחזיקים את עצמכם לישראלים אם כן בחינם מכרתם את אחיכם, כלומר שעיקר כוונתכם היה במכירת אחיכם שתרוויחו ממון הבכורה, ולכך מכרתם אותו בכדי שיהיה מה שקנה עבד קנה רבו ואנן קיימא לן דעבד עברי הנמכר לנכרי אין גופו קנוי לו רק למעשה ידיו ולא גופו, ואם כן מה בצע ממון יהיה לכם במכירה זו [היינו שכיון שאין גופו קנוי לרבו, אם כן גם ירושתו אינה לרבו, ואין ליעקב סיבה להעביר נחלת יוסף לשאר האחים], אלא ודאי כוונתכם היתה שדינכם קודם מתן תורה כדין בני נח ובן נח אסור לגנוב מחבירו, אם כן אין אני דן אתכם בשקר ודו"ק.

ספר שם משמואל עה"ת פרשת ויגש לגאה"ג רבי שמואל סאליר שיינדלינגער¹⁰

ותקרא את שמו אונן.

כאן תלה קריאת השם בה ולעיל תלה קריאת השם בו ויקרא שמו ער. כי כמו שבנימין קרא שמות לכל עשרת בניו ברמז לאבלות על מכירת יוסף, כן יהודא קרא שם בנו ער שיתעורר אביו יעקב ויתנחם מאבלו ופחדו, מאמרו ארד אל בני אבל שאלה, וקא משמע לן קרא דגם אשת יהודא צדיקת היתה ותקרא שם בנה השני אונן על אנינות יעקב, ושם בנה השלישי שלה, על מאמר יעקב ארד אל בני אבל שאלה [אמר הכותב]¹¹ יותר נראה לפרש שלה מלשון ישל זיתך ועיין ריש פרק משילין], אלא שחיסרה בשמו אות א' ולא קראה אותו שאלה דהוא שם גנאי והחסירה הא' בשמו מפני הכבוד.

ספר זאת ליהודא על התורה לגאה"ג רבי יהודא לייב ואכסנער מילידי אלטבערין בפרייסין ואח"כ באושפיצין¹²

וישב יעקב

פירש"י ז"ל – ביקש יעקב לישב בשלוה קפץ עליו רוגזו של יוסף, ותמהו המפרשים דהול"ל קפץ עליו צער של יוסף, ומה זה 'רוגזו', ונ"ל ע"ד הגמ' [ברכות ה']. לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצה"ר, שנאמר רגזו ואל תחטאו, ואיתא בגמ' [סוטה ל"ז]. לעשות מלאכתו, רב ושמואל חד אמר מלאכתו ממש, וחד אמר לעשות צרכיו נכנס אלא שנראית לו דמות דיוקנא של אביו, ועי"ז יתפרש ביקש יעקב לישב בשלוה היינו שלא יצטרך לטלטל א"ע אל ארץ עממין, קפץ עליו רוגזו של יוסף הצדיק להרגיז יצ"ט על יצה"ר, והוכרח יאע"ה להתראות בדיוקנו במצרים ערות הארץ כדי להחליש כוחו של יצה"ר ולהצילו מידי אותה הארורה.

והיה בכזיב בלדתה אותו.

נראה לפרש שהוא מלשון כזב, לפי שבער ואונן כתיב ותהר שהיה הריונם ניכר, ובשלה לא כתיב ותהר שלא היה הריונו ניכר, וכאשר ילדה אותו היה דבר תמוה שלא נודע ההריון וכאלו היתה מכזבה ההריון שלו.

ספר זאת ליהודא על התורה לגאה"ג רבי יהודא לייב ואכסנער מילידי אלטבערין בפרייסין ואח"כ באושפיצין

⁹ אולי הכוונה בר"ת – ב'תפילת ע'רב צ'ום, כי בגימטריא אין לו מובן כאן לכאורה.

¹⁰ ויהיו דבריו לעילוי נשמת הגה"צ רבי יחיאל מאיר בהה"ק רבי צבי מלומאז' קאצק - בבני ברק, שהביא את הספר לדפוס לאחר השואה האיזומה לאחר שכבר לא היה בנמצא, והעלה מד"ת בהקדמת הספר. ולגבי פרטי הגאון המחבר, - הגאון רבי שמואל שיינדלין[נ]גער מדאבראמיל שהיה אב"ד דק"ק סאלע ועל שמה נקרא 'סאליר', ואח"כ נתמנה לראב"ד ומ"ץ ומ"מ בלבוב תוך העיר, ואכמ"ל. ונפטר הג"ר שמואל במוהר"ר אברהם ביום ג' מני"א שנת תקנ"ו ומנו"כ בלבוב.

¹¹ הג"ה אלו הינן מאת מסדר הספר גאה"ג רבי נתן נטע לנדא ראב"ד אושפיצין בעל 'כרם נטע' שנדפס יחד עם ספר זה ועוד.

¹² הגמ"ר נתן נטע לנדא שערך והו"ל את הספר, מחידושי תורתו של הגהמ"ח כותב שהיו שכנים קרובים, ומזכיר בראש הספר מהספדו עליו בשנת תרנ"ד, שאז כבר היה הגר"נ כבר ראב"ד אושפיצין כעשור, וממילא משמע לכאורה שהגהמ"ח היה דר באושפיצין.

לבקשתו של אחד מקוראינו החשובים שליט"א, מועתקים כאן דבריו הנרגשים של אחד מגדולי ליטא – אשכנז בדור האחרון, הלא הוא הגאון הגדול רבי יחיאל יעקב ויינבערג זצ"ל, ראש בית המדרש לרבנים בבערלין, תלמיד ה'סבא מסלאבאדקא', ואח"כ במאנטרעיי, אשר היה גדול בחכמה ומדע, ואחד מתלמידי היה אח"כ רבה של ליעדס – הג"ר יוסף יהושע אפפעל, שבא מגאליציע, והדבר ניכר בין שורות כתביו, ובספרו 'יד יוסף', במדור תולדות יהושע – אגרות ומכתבים, הוא מביא מכתב נרגש שכתב לו הגריי זצ"ל בהערכה על גדולי גאליציע, והדברים יתנו עידיהן להנאת קוראי גליונו.

[מכתב כ"ה]

ג' בלק תש"ח ליד"נ הרב הג' חו"ב סוע"ה וכו' מהר"י אפפעל שליט"א

רב תודה לכת"ר יד"נ עבור מנחתו שו"ת ח"ס שהגיע לידי וקבלתי בשמחה רבה [הגריי חוזר ושונה במכתביו אל תלמידו זה ומבקשו שימציא לו ספרים כי מחוסר ספרים הוא ודבר זה בעוכריו במקום שהותו בשווייץ], הספר אבני חושן מצטיין בחריפותו (הע' הגריי אפפעל – כפי שאני זוכר שמו של המחבר – הרב זעליג אייזנער ז"ל רב בבורשטין) יש בו הרבה דברים טובים, המחבר שישב בפניה נדחה ובודאי שהיה מגדולי גאליציען, איני יודע אם מי מהמפורסמים יכול להדמות לו בבקיאות ובחריפות שכלית אמיתית.

וראה זה פלא, מצאתי בו כמה דברים שאני נתכוונתי לו לפני כמה וכמה שנים, האם יש בידו גם ספרו על אבן העזר, רוצה אני לראותו, בר מזליה אני איני יודע אם הוא נולד במקרה בגאליציען או אני בליטא, ספר זה מתרומם על הספרים האחרים של מחברי גאליציעא בחריפות ליטאית אמיתית, בודאי שנהרג על קידוש השם.

חבל כי לא הכרתי גדולי גאליציעא, זו ארץ מופלאה בגאוניה, חכמיה וחוקריה, ואדמוורי"ה, את הגאונים היותר גדולים הוציאה גאליציעא, רבי אפרים זלמן מרגליות, רבי שלמה קלוגר, רבי יוסף שאול נתנון, מנחת חינוך, והרי הקצות החושן והנתיבות, הנודע ביהודא, ההפלאה, ורבי יונתן אייבשיץ כולם בגאליציעא חיו, ולא בליטא, על הרמ"א הטורי זהב והב"ח איני רוצה לדבר, הם היו רבני האומה...

עד כאן דברי הרב, והנה הם דברי התלמיד בהקדמת ספרו הנ"ל: מנעורי נתגדלתי על ברכי התורה והחסידות, זכיתי להכיר אישית גאון התורה וביניהם הגאון האדיר והמפורסם צדיק ועניו מוה"ר רבינו מאיר אריק זצ"ל, יחד עם חבירי הרב חיים דומיניטץ ז"ל (נאסף בשואה הי"ד) נסענו לעיר טארנא לשמוע תורה מפיו הקדוש, בעיר סאניץ – חדש, מקומו של רבנו הקדוש בעל דברי חיים ז"ל נולדתי, בבית מדרשו למדתי ועל ציון קברו התפללתי... לאחר שהרב ר' שמואל שפירא זצ"ל אב"ד דק"ק רעדים מקו אבי ז"ל נסע... והרב הגאון ר' ישראל איסר פרוכטהענדלער ז"ל נכד של הרב הגאון המפורסם ר' ישראל איסר פרוכטהענדלער הראשון ז"ל נתמנה למו"ץ, נתקרבתי אליו ואהבת נפש אהבתיו והוא ז"ל הראה לי דרך הלימוד שלא ידעתי מקודם, הייתי אז בחור צעיר בן י"ג או י"ד שנה! למדתי אצלו את חלק הראשון של חושן משפט מן סימן א' עד סופו ומסכת בכורות עם מהרי"ט אלגאזי, ומסכת נדרים עם הר"ן, בכל ליל שישי היינו ערים כל הלילה ולמדנו כל הלילה בשמחה ובחדוה, ולאחר שעזב את העיר וחזר לעירו דובעצק, נסעתי גם אני אתו לשנה אחד למדתי אצלו הרבה חושן משפט עם הקצות הלכות שלוחין, כשהייתי בחור צעיר בן י"ח שנה קבלתי סמיכה התרת הוראה מהגאון האדיר והמפורסם רבי יהושע ווידערקער זצ"ל ראש בי"ד בק"ק פשעמישל¹⁴ וכתב עלי בין שאר הדברים – הפרי מגדים והחוות דעת שגורים בפיו וממש ברכה בו...

תא חזי... השגות של לומדי גאליציעא, בחור כבן תליסר וארביסר, כל חו"מ ח"א, רי"ט אלגאזי ועוד... בגיל י"ח הוראה עם הפרמ"ג והחוו"ד שגורים על לשונו, כל מילה נוספת מיותרת.

תהא נשמתם צרורה בצרור החיים

לע"נ מרן הגאון"ק רבי נפתלי צבי בהגאה"ק רבי מנחם מענדל אב"ד ראפשיץ ובעל 'זרע קודש' לעילוי נשמת מרן הגאון"ק רבי אליעזר בהגאה"ק רבי נפתלי צבי הורוויץ אב"ד דויקוב מרן הגאון"ק רבינו מאיר בן הגאה"ק רבי אליעזר הורוויץ אב"ד דויקוב ובעל 'אמרי נועם' מרן הגאה"ק רבינו משה בן הגאה"ק רבינו אליעזר הורוויץ אב"ד ראזוואדוב מרן הגאה"ק רבינו יהושע בן הגאה"ק רבינו מאיר הורוויץ אב"ד דויקוב ובעל 'עטרת ישועה' מרן הרה"ק רבי דוד משה בן הרה"ק רבי אליעזר זאב ראזענבוים מקרעטשניף זיע"א מו"ר הגאון האדיר פוה"ד ובעל 'שבט הלוי' הגה"ק רבינו שמואל בן רבי יוסף צבי הלוי וואזנר זיע"א מו"ר בנו הגאון האדיר בעל 'מחשבת הלוי' הגה"ק רבינו חיים מאיר בן רבינו שמואל הלוי וואזנר זיע"א מו"ר הגמ"ר ר' שמואל אברהם צבי ב"ר משה חיים גרינפעלד זצ"ל בעל 'מוצל מאש' מרת הנה ב"ר מנחם צבי ובנה הרה"ח ר' מרדכי אברהם יצחק בן יבלט"א ר' אביגדור אהרן קליין הי"ו לע"נ הגה"צ רבי אברהם אליהו בן מרן רבינו שמואל הלוי וואזנר זצוק"ל הרה"ח ר' אברהם ביבלט"א מנחם הכהן שפיצער ז"ל הבחור צבי שמעון ביבלט"א ישעיהו הכהן זורגר [י"ג חשוון תשפ"ה] לע"נ רבי אלופי ומיודעי הגאון החסיד רבי מרדכי דוד בן הרה"ח רבי אפרים צוויבל זכר צדיק לברכה לע"נ רבי אלופי ומיודעי תלמיד מובהק למרן השבה"ל הרבני החסיד הרב ר' אברהם יהודא בהרה"ח ר' עמרם גאלדשטיין ז"ל לע"נ הרבנית הצדקנית מרת חיה חנה טווערסקי ע"ה בת הגה"ק רבינו משה יהושע בעל ה'ישועות משה' מוויזניץ צוקללה"ה ולעילוי נשמות כל אחב"י שנעקה"ש ולרפואת כל הפצועים ולזכות כל אהב"י הנתונים בצרה ובשביה וכל בני ישראל די בכל אתר ואתר הקב"ה ישמרנו מכל צרה וצוקה ומכל תקלה וכל קטטה ומכל נגע ומחלה ומכל פחד ובהלה ויפרוש עלינו סוכת שלומו בכיאת גוא"צ ברחמים גדולים כב"א

יז"ל ע"י מערכת "א גאליציעאנע שטיקל תורה" עורך הגליון: הר"ר חיים משה הכהן זורגר הי"ו תשפ"ה

לכל ענייני הגיליון ניתן לפנות אל המערכת
agalitsyaner@gmail.com
לתרומות הנצחות וכו' – 0533130444

¹⁴ דכירנא כי ידידי אלוף נעורי להבחל"ח הגה"ח רבי מרדכי דוד צוויבל זצ"ל היה מפטיר לעיתים בהנאה מרובה אודות ספרו של הגאון ר' חידושי מהרי"ו, כאשר היה הדיבור נסוב אודות חכמי גאליציען, והיה מזרזני, אבלט"א, 'האסט שוין אריינגעקוקט אין חידושי מהרי"ו? ס'איז א געשמאק ספר, אן עכטער גאליציעאנע לומדישער ספר! דו וועלסט זיך דערקוויקן דערמיט...'